

Accountant als deskundige

de **Openbaar**
accountant

Aan optreden als deskundige bij juridische

geschillen kleven nogal wat onduidelijkheden. Het NIVRA werkt aan richtlijnen voor accountants. Voor de korte termijn bieden twee rechterlijke uitspraken al aardig wat soelaas.

PETER VAN DER ZANDEN

De meeste conflicten in het bedrijfsleven gaan over geld. Vaak gaat het daarbij om betrekkelijk ingewikkelde financiële verhoudingen, of over situaties waarbij niet zonder meer duidelijk is wat de financiële gevolgen zijn van hetgeen als recht heeft te gelden tussen partijen. Als dergelijke geschillen aan rechters of arbiters worden voorgelegd schakelen deze nog al eens één of meer accountants in als financieel deskundige(n), om ter voorlichting van de rechter en de partijen een aantal vragen over de financiële consequenties te beantwoorden. Deze positie is in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geregeld in paragraaf 6.

Formele aspecten

In de praktijk blijken rondom het optreden als deskundige veel vragen te rijzen, zowel ten aanzien van formele aspecten als de wijze van uitvoering van de opdracht.

Vragen die over de formele aspecten van de uitvoering van de opdracht kunnen worden gesteld zijn bijvoorbeeld:

- Wie is de opdrachtgever? De rechter of de partijen gezamenlijk?
- Moet identificatie in het kader van de wet WID/MOT plaatsvinden?
- Is de opdrachtgever aansprakelijk voor de betalingen aan de deskundigen?

De benoeming tot deskundige geschiedt meestal in een vonnis dat volgt nadat de griffier de betrokkene informeel heeft benaderd met de vraag of hij de opdracht kan en wil aanvaarden. Kan de accountant na deze beslissing bij de formele opdrachtaanvaarding nog eisen stellen en met name kan hij zijn aansprakelijkheid uitsluiten?

De deskundige wordt steeds persoonlijk

benoemd, maar maakt veelal deel uit van een accountantsmaatschap. Ook dat roept vragen op:

- Wat is de positie van de maatschap in de relatie die de accountant aangaat?
- Mag de accountant zich naar eigen goed denken laten bijstaan door deskundigen van binnen c.q. buiten de maatschap?
- Als meer accountantsdeskundigen worden benoemd, wat is dan de positie van de individuele accountant binnen dit college?
- Als ook niet-accountants als mede-deskundigen worden benoemd, wat is dan de positie van de accountant?
- Welke bevoegdheden heeft de deskundige?

Uitvoering

Ook over de uitvoering van de opdracht blijken in de praktijk nog wel eens problemen te ontstaan, zoals:

- De door de rechter, op voorstel van partijen, geformuleerde vraagstelling, raakt vanuit accountantstechnisch standpunt bezien niet de kern van de kwestie.
- De vraagstelling is zo breed dat de accountant daarop nooit, met de mate van zekerheid die van een accountant verwacht mag worden, antwoord kan geven.
- De vraagstelling is zo algemeen geformuleerd dat de accountant slechts op basis van zijn algemene accountancykennis van de accountancy een persoonlijke opvatting kan geven.
- Partijen verstrekken niet die informatie die volgens de accountant nodig is voor beantwoording van de vraagstelling.
- Onduidelijk is of de accountant door partijen of door derden aangeleverde gegevens moet controleren.
- Eén of beide partijen blijven lange tijd ►

ILLUSTRATE: MADIA GONZÁLEZ

onbereikbaar of vragen voortdurend uitstel voor het beantwoorden van vragen.

- Eén of beide partijen komen niet ter vergadering.

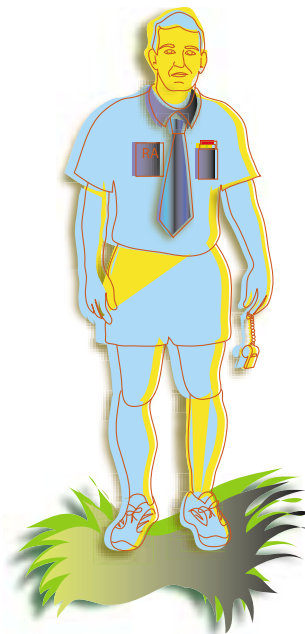
Harmonisatie

Voor een deel van deze vragen zal de accountant terecht moeten kunnen bij de rechter die hem heeft benoemd. Een ander deel zal moeten worden beantwoord vanuit de vaktechnische opvattingen in accountantskringen. Daartoe heeft het NIVRA recent een taskforce gevormd die de vragen rond dit onderwerp wil inventariseren en zal proberen richting te geven aan de beantwoording daarvan (zie kader).

Ook binnen de rechterlijke macht wordt ervaren dat rechters steeds vaker deskundigen inschakelen en dat daaraan problemen kleven. De Raad voor de Rechtspraak heeft daarom een intern onderzoek uitgevoerd, dat naar alle waarschijnlijkheid zal leiden tot een zekere harmonisatie van de procedures op dit terrein. Het valt echter niet te verwachten dat daarmee alle problemen zullen worden opgelost.

Soelaas korte termijn

In dit kader is het wel belangrijk nadrukkelijk te wijzen op een bijzondere ontwikkeling op dit gebied, die al op korte termijn soelaas kan bieden. Het Gerechtshof te 's-Gravenhage, en meer in het bijzonder de familiekamer, heeft in twee recente uitspraken van 14 juli 2004 (de uitspraak LJN AQ1718, zaaknummer 891Ho3, en uitspraak LJN AQ1721) een initiatief genomen om onder verwijzing naar artikel 198 lid 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de te benoemen accountant/deskundige te faciliteren door een raadsheer-commissaris te benoemen. Naast de zeer uitgebreide vraagstelling heeft het hof in rechtsoverweging 21 van het genoemde vonnis het volgende overwogen:

Het Gerechtshof biedt voor een aantal belangrijke problemen een zeer pragmatische en waardevolle oplossing.

Conform artikel 198 lid 2 Rv stellen de deskundigen zelf of onder leiding van de rechter hun onderzoek in. In dit specifieke geval acht het hof het noodzakelijk dat een door het hof benoemde raadsheer-commissaris de voortvarendheid van deskundigenonderzoek begeleidt en problemen tijdig kortsluit met partijen en de deskundigen. In dat kader geeft het hof de navolgende instructies:

- de deskundige bespreekt op zo kort mogelijk termijn met partijen en zo mogelijk hun adviseurs zijn plan van aanpak ter zake het deskundigen bericht;
- de deskundige stelt conform de voor hem geldende gedrags- en beroepsregels het plan van aanpak op;
- de deskundige stelt een tijdschema vast, waaraan partijen en hun adviseurs zich hebben te houden

- tenzij zich bijzondere omstandigheden voordoen;
- indien de onderstaande vraagstelling in het kader van zijn onderzoek tot hoge kosten zal leiden staat het de deskundige vrij in overleg met partijen de desbetreffende vraag of vragen te herformuleren;
- indien de deskundige met partijen tot een herformulering van de vraag of vragen komt bericht de deskundige dit schriftelijk aan het hof;
- indien de deskundige niet met partijen tot een herformulering van de vraag of vragen kan komen hij dit gezien zijn gedrags- en beroepsregels noodzakelijk acht, zal de deskundige de raadsheer-commissaris in deze zaak verzoeken een zitting te bepalen ter bespreking van de door hem gewenste herformulering van de vraag of vragen;
- nadat de deskundige zijn onderzoek heeft afgerond bespreekt hij het resultaat met partijen;
- indien de deskundige dit wenselijk acht kan hij het resultaat nader toelichten ten overstaan van de raadsheer-commissaris en partijen.

De raadsheer-commissaris is ingevolge de wet onder meer bevoegd om de nodige maatregelen te nemen teneinde de voortgang van de procedure te bewaken en om partijen te gelasten nadere informatie te verstrekken die de deskundige nodig heeft in het kader van zijn onderzoek.

Zo nodig beveelt het hof een hoorzitting ten overstaan van de raadsheer-commissaris op een door hem te bepalen plaats en tijdstip.

Toejuichen

Uit bovenstaande rechtsoverweging blijkt dat het hof hier oog heeft voor de vaak voorkomende problemen die deskundigen in de praktijk ervaren en daaraan, vanuit de bijzondere positie die de rechter in een geschil inneemt, zijn bijdrage wil leveren. Op deze wijze wordt voor een aantal belangrijke problemen die deskundigen in de praktijk ervaren een zeer pragmatische en waardevolle oplossing geboden. Die zal weliswaar leiden tot wat meer belasting van de rechterlijke macht maar de kwaliteit van zowel de deskundigenberichten als de beslissingen zullen hierdoor toenemen. Bovendien zullen de kosten van deskundigenberichten op deze wijze naar alle waarschijnlijkheid kunnen worden beperkt. Het accountantsberoep zou deze ontwikkeling daarom zeer moeten toejuichen en dit ook duidelijk kenbaar moeten maken aan de Raad voor de Rechtspraak. ■

Noot

Peter van der Zanden is hoogleraar financial accounting aan de Universiteit van Tilburg en partner Ernst & Young Accountants.

NIVRA-taskforce

Een taskforce onder leiding van Peter van der Zanden zal de positie van de accountant in geschillenbeslechting nader bezien. Daarbij zal ook de accountant als partijdeskundige, als bindend adviseur, als arbiter en als mediator aan de orde komen. De taskforce zal haar werk aanvangen met het in dit artikel besproken onderwerp en beoogt binnen afzienbare termijn met een eerste ontwerprichtlijn op dit punt te komen. In dat kader is een aantal accountants die op dit terrein werkzaam zijn gevraagd naar hun opvattingen en ervaringen. Een deel van hun opmerkingen is opgenomen in de opsomming van vraagpunten in dit artikel. Lezers die nog opmerkingen of suggesties willen doen, worden daartoe van harte uitgenodigd en kunnen contact opnemen met Frank van Gelder, e-mail f.gelder@nivra.nl.

